

Posudok vedúcej práce Bc. Magdaleny Jozovej *Feministické umelécké inštitúcie. Diskurzívni a praktické možnosti progresívneho feminizmu v Česku* (Praha: Fakulta humanitných štúdií Univerzity Karlovy, 2022, studijní program Genderová studia, vedúca práce: Ľubica Kobová, PhD.)

Predložená práca Magdalény Jozovej sa pripravovala pomerne dlho. Od pôvodnej myšlienky zaoberať sa zdieľanými statkami (*commons*) sa presunula k výskumu feministickej inštitúcie. Zámer však zostal podobný či rovnaký: preskúmať konkrétne podoby takej feministickej praxe, ktorá spochybňuje neoliberalné podoby feminizmu. Myslím, že tejto úlohy sa zhostila výborne.

Aktivistická aj akademická feministická obec – či už v Česku alebo inde vo svete – podlieha tomu, čo diplomandka nazýva blues kooptácie. Zlaté časy feminizmu sa javia ako niečo, čo bolo v minulosti, čo možno do stredo- a východoeurópskych končín ani nezavítalo a preto sa vraj dnes boríme s hegemoniou neoliberalizmu, ktorého pôsobnosť sa rozširuje ďaleko za hranice hospodárskych politík. Magdalena Jozová stavia na obsiahlej literatúre kritizujúcej údajnú neodvratnosť rôznych podôb neoliberalizmu, včítane neoliberalného feminizmu. Chcem oceniť, že v teoretickej časti práce diplomandka síce nevynecháva hlavné teoretické texty opisujúce neoliberalný feminizmus (predovšetkým produkciu sociálnej a politickej filozofky Nancy Fraser), no stavia predovšetkým na sociologických a politologických štúdiách, ktoré sa pozerajú na konkrétnu prax rezistentnú voči tlaku neoliberalizmu. Tento výskumný smer úspešne rozvíja ďalej. Vo výsledku tak ukazuje, že feminizmy nie sú ideologické monolity jestvujúce naprieč časom, ale sú to rozvíjajúce sa diskurzívne a inštitucionálne praxe, vždy čerpajúce podnety z širších ideologických rodín. Takto priamo to autorka v svojej práci síce neformuluje, dovoľm si však namiesto nej tento záver urobiť a zasadiť tak jej výskum do širšieho výskumu feministických politických ideológií ako stále sa premieňajúcich formácií.¹

Magdalena Jozová tak svojím výskumom dáva konkrétnu podobu niečomu, čo by sme inak len veľmi opatrne nazvali ľavicový feminizmus. V jej pojmovom uchopení nadobúda veľmi konkrétne kontúry. Vychádza totiž z výskumu feministických sociologičiek a politologičiek sociálnych hnutí Catherine Eschle a Bice Maighuascy, ktoré jasne operacionalizujú ľavicový feminizmus ako progresívny feminizmus, vyznačujúci sa charakteristikami inkluzivity, radikalizmu a prefigurativnosti. Ako príklad ľavicového feminizmu v českom prostredí sa diplomandka rozhodla skúmať tzv. feministické umelecké inštitúcie, teda inštitúcie, ktoré sa v roku 2018 prihlásili ku Kodexu feministické umelécké inštitúcie. Hoci to takto autorka netematizuje, domnievam sa, že predložená práca je aj zaujímavým vhl'adom do toho, ako sa organizačné nástroje tzv. kultúry auditu (medzi ktoré patrí aj prihlasovanie sa ku kódexom, deklaráciám, chartám ako svojho spôsobu mäkkému riadeniu organizačných a inštitucionálnych procesov, prebiehajúcich na pláne neoliberalizme) stávajú súčasťou podvracania neoliberalných politík.

Na tomto mieste sa nechcem venovať jednotlivým detailom a výskumným zisteniam práce. Už z toho, že vyššie skôr rozvíjam myšlienky a zistenia práce než aby som prácu ako takú pomeriavala s nejakou predstavou dobrej diplomovej práce, je zrejmé, že diplomová práca prináša dôležité výskumné zistenia a robí tak premyslenou, reflexívnou formou, ktorá zostáva blízko výpovediam výskumných participantiek a nenadinterpretuje ich. Predpokladám, že

---

¹ Za všetky autorky – okrem tých, ktoré uvádza diplomandka v svojej práci – uvediem publikácie US-americkéj politologičky Michaela L. Ferguson, napr. Ferguson, M. L. (2017). Neoliberal feminism as political ideology: revitalizing the study of feminist political ideologies. *Journal of political ideologies*, 22(3), 221-235.

tento prístup vyplynul aj zo skúsenosti samotnej autorky v poli českých feministických inštitúcií, ako to objasňuje v kapitole o pozicionalite.

Práca osvedčuje výbornú (a rozsiahlu, lebo v čase sa rozširujúcu) prácu s teoretickou literatúrou a aj veľmi dobrú schopnosť získavania dát a ich analýzy. Je napísaná kultivovaným jazykom, len s občasnými preklepmi. Diskusiu konkrétnych výskumných zistení prenechávam autorke a predstaveniu jej práce na obhajobe. Chcem však uviesť, že hoci práca môže navonok vyzerat' tak, že „šablónovite“ sleduje tri základné charakteristiky progresívneho feminizmu, tak vo vnútri jednotlivých podkapitol analytickej časti sa ukrývajú zaujímavé postrehy. Tie môžu rozširovať predstavu o možnej feministickej praxi vďaka tomu, ako napríklad tematizujú vzťah súkromného a verejného, ako preformulávajú problematiku kvót (z genderových na intersekcionalne) či toho, čo sa v bežnom jazyku sociálnych politík nazýva zosúlad'ovanie rodinného a pracovného života. Pritom sa zdá, že tou zásadnou kategóriou a pojmom, okolo ktorého sa feministické umelecké inštitúcie aj ich problémy točia, je starostlivosť, „péče“. Práca Magdaleny Jozovej dobre ukazuje, ako sa na pôde inštitúcií odohrávajú (povedané s Nancy Fraser) tzv. hraničné boje o sociálnu reprodukciu.

Predloženú diplomovú prácu považujem za dôležitú aj v kontexte prebiehajúcej reflexie perspektív starostlivosti, feminizmu a nesúť'aženia v českom umeleckom prostredí. Tieto normatívne perspektívy sa v istej časti umeleckého sveta stávajú hegemónnymi, „novým normálom“. Proti ako takým sa voči nim aj vytvára istá rezistencia a ocitajú sa pod paľbou kritiky.² Myslím, že kritika inštitucionálnej praxe nemôže prebiehať z výsostne či výlučne teoretických a ideologických pozícií. Musí byť ukotvená v skúmaní tejto praxe. Pre to diplomová práca podáva výborný základ.

Ako sa uvádza aj v práci, sama som bola do istej miery aktívnou účastníčkou procesu, v ktorom sa formulovali myšlienky feministickej umeleckej inštitúcie. V roku 2017 som semináre k téme usporadúvané organizáciou a galériou *tranzit* uviedla prednáškou o praktických problémoch radikálno-feministických skupín v Spojených štátoch amerických. Proces formovania feministických umeleckých inštitúcií som potom sledovala viac z diaľky a aj ako návštevníčka podujatí organizovaných participujúcimi inštitúciami. Som veľmi rada, že diplomová práca Magdaleny Jozovej progresívnu prax feministických umeleckých inštitúcií podrobne sleduje a skúma a ukazuje tak, že umelecké inštitúcie majú svoje spojenkyne aj na akademickej pôde a že univerzitný feministický a genderový výskum tvorí spolu s umeleckými subjektmi širšiu feministickú inštitucionálnu sieť.

Prácu odporúčam na obhajobu a navrhujem ju hodnotiť známku výborne.

Lubica Kobová, PhD.

7. 2. 2022, Praha

---

² Za všetky napr. Forman, D. (2021). Jak se proměňují feministické instituce. A2, č. 22. Dostupné na <https://www.advojka.cz/archiv/2021/22/jak-se-promenuji-umelecke-instituce>. Na Formanovu kritiku bezprostredne reagovala Bartlová, M. (2021). Potěmkinova vesnice kulturních válek. A2, č. 23. Dostupné na <https://www.advojka.cz/archiv/2021/23/potemkinova-vesnice-kulturnich-valek>